

Meer vrijheid in Arabische wereld is van vitaal belang voor het Westen

De onvrijheid in de Arabische wereld is de belangrijkste oorzaak voor de stagnerende intellectuele en economische ontwikkeling aldaar. Niet zozeer de rijkdom in Europa, maar vooral de onmogelijkheid tot ontplooiing in eigen land is drijvende kracht achter de emigratie van Arabieren. Het Westen heeft hier onvoldoende oog voor, meent **Leo Kwartan**

In de jaren negentig werkte ik als consultant voor een Arabische staatsonderneming. Een van de problemen was de motivatie van het personeel. Die was niet bijzonder hoog, wat voornamelijk te wijten was aan de lage salarissen. Zo'n 200 euro per maand voor een white collar-baan bij de overheid was de norm, niet genoeg om een familie van te onderhouden.

Als gevolg daarvan verschenen medewerkers te laat op hun werk, dronken ze vooral koffie met collega's en waren ze voor de lunch al vertrokken naar hun tweede baan.

Het Arabische management ging weinig creatief om met het probleem. Nadat de branduitgangen waren afgesloten met kettingen, bleven de medewerkers verdwijnen, nu via de ramen. Ook de robuuste veiligheidsagent die zich later in de hal posteerde om aankomst- en vertrektijden van het personeel te registreren, bracht geen oplossing. Hij werd gewoon omgekocht.

Intussen vond een nog belangrijker uittocht plaats, die van jonge academici. Zodra ze de kans kregen, verdwenen ze naar het buitenland op zoek naar een omgeving waar je beter werd betaald, creativiteit niet werd beschouwd als insubordinatie en je niet in de gevangenis belandde als je een fout maakte.

Deze realiteit drong zich aan me op toen ik het Arab Human Development Report 2003 las. Het rapport dat op 20 oktober werd gepresenteerd, werd in samenwerking met de VN samengesteld door 22 Arabische wetenschapslieden. Zij hebben de kennisontwikkeling in de Arabische wereld bestudeerd en komen tot een vernietigende conclusie. 'Waarden als onafhankelijkheid, vrijheid en het belang van een kritische geest zijn begraven', stelt het rapport. De Arabieren lopen qua kennisontwikkeling ver achter bij de rest van de mensheid. De belangrijkste oorzaak daarvan is de verregaande onvrijheid in hun samenlevingen, die elke onafhankelijke in-

tellectuele exercitie in de kiem frustrereert.

Wat betreft toegang tot kennis, spreken de cijfers boekdelen. Zo zijn in de Arabische wereld slechts achttien computers beschikbaar op duizend mensen; wereldwijd zijn dat er ruim 78. Slechts 1,6 procent van de bevolking heeft toegang tot het internet. Per duizend Arabische inwoners zijn er slechts 53 kranten beschikbaar; in de ontwikkelde landen zijn dat er 285.

Opvallend is ook het geringe aantal buitenlandse boeken dat naar het Arabisch is vertaald: 4,4 per miljoen inwoners. In Spanje zijn dat er 920, in Hongarije 519. Wie een Arabische boekwinkel bezoekt, komt er

Slechts 1,6% van de Arabieren heeft toegang tot internet

bovendien achter dat een onevenredig groot aantal van de vertaalde werken bestaat uit antisemitische pulp.

'Goh, het is toch wat met die Arabieren', zult u wellicht zeggen en u vervolgens afvragen wat wij daar nu eigenlijk mee te maken hebben. Het antwoord is: alles. In de eerste plaats houdt het Westen deze situatie indirect in stand door repressieve regimes in landen als Egypte, Tunesië en Jordanië te steunen. Sinds 9/11 zijn deze landen meer dan ooit onze vrienden geworden in de strijd tegen het terrorisme. Om dat te onderstrepen brachten zij een 'Arabisch Handvest tegen Terrorisme' uit, dat in de praktijk een goed excuus blijkt om de eigen oppositie extra te onderdrukken, de censuur te verscherpen en toegang tot het internet te beperken.

In het geval van al-Qaeda-vedachten maken de VS zelfs dank-

Koran-studie op de Al Azhar Universiteit in Cairo. FOTO: ABBAS/MAGNUM

baar gebruik van de verhoormethoden van de Arabische veiligheidsdiensten, die zoveel effectiever zijn dan die in een democratie.

Het Westen zal niet snel wakker liggen van de morele consequenties van dit beleid. Wat betreft de prakti-

sche consequenties ligt dat anders. De repressie, en de intellectuele verarming waarmee die gepaard gaat, leidt namelijk tot grootschalige emigratie naar het Westen. Zo stelt het rapport dat van de 300.000 studenten die in 1995/96 aan een Arabi-

sche universiteit afstudeerden, er maar liefst 25 procent emigreerde. Het is een indicatie voor de kleine volksverhuizing die in de afgelopen decennia vanuit het Midden-Oosten naar het Westen heeft plaatsgevonden, met alle problemen die wij daar nu van ondervinden.

In plaats van zich op de pull-factoren van de emigratie te richten — de veronderstelde welvaart in het Westen die zoveel 'gelukzoekers' zou aantrekken — zou een analyse van de push-factoren heel wat meer inzicht bieden. In een familiegeoriënteerde samenleving als die in het Midden-Oosten emigreert men doorgaans niet zo gemakkelijk, tenzij het leven maar uitzichtloos genoeg is.

En wie niet vlucht naar het Westen, die vlucht in de Koran. Maar liefst 17 procent van de boeken in de Arabische wereld gaat over godsdienst. Zo verwardelijk is dat niet. De islam is een van de laatst overgebleven gebieden binnen de Arabische dictatuur waar kritisch denken en zelfontplooiing nog mogelijk zijn. Het levert echter ook extremisten op.

Tot slot zouden ook economische redenen het Westen moeten aansporen zich in te zetten voor meer vrijheid in het Midden-Oosten. Er ligt immers een enorme afzetmarkt braak. Door economisch wanbeleid, regelzucht en stagnatie in intellectuele ontwikkeling hebben de Arabieren de aansluiting met de moderne wereld echter al jaren geleden gemist.

Modern bankieren is bijvoorbeeld nagenoeg afwezig. Zo zijn er ook opvallend weinig joint ventures met westerse bedrijven, waardoor nauwelijks uitwisseling van knowhow plaatsvindt. En dat zal ook wel zo blijven zolang je hoogopgeleide Arabische collega nog uit het raam moet klauteren om te kunnen bijklussen als taxichauffeur.

Leo Kwartan is arabist en werkzaam als adviseur voor ondernemingen die opereren in het Midden-Oosten. leo.kwartan@wxs.nl

